EEN MAKAAK (*MACACA FLORENTINA*) OP DE TWEEDE MAASVLAKTE LEVERT VRAGEN OP

Begin juni 2014 was fossielminnend Nederland in rep en roer nadat verzamelaar Cock van den Berg uit Ridderkerk een foto van een klein stukje kaakbot op de website oervondstchecker.nl had gezet. Deze website is in het voorjaar van 2014 opgezet door het Havenbedrijf Rotterdam om een beeld te krijgen van de vele fossielen en artefacten die op het strand van Maasvlakte 2 gevonden worden. Deskundigen van Het Natuurhistorisch (Rotterdam), de Werkgroep Pleistocene Zoogdieren (WPZ) en de archeologische dienst van de gemeente Rotterdam (BOOR) determineren de vondsten, vaak per omgaande. Er zijn al veel leuke vondsten van fossielen op deze website te zien, met deskundig commentaar van kenners.

Van den Berg had het ongeveer drie centimeter grote fossiel tijdens een wandeling op het strand van Maasvlakte 2 gevonden in de vloedlijn ter hoogte van 'de blauwe palen'. WPZ-lid en Naturalis medewerker Hansjorg Ahrens herkende de vondst meteen als een stukje rechteronderkaak met verstandskies (m3) van *Macaca florentina* (of *Macaca sylvanus florentina*), een uitgestorven (onder)soort makaak en nauw verwant aan de berberapen die nu nog voorkomen in Noord-Afrika en op de rots van Gibraltar.

Via de oervondstchecker werd Cock van den Berg geïnformeerd over de determinatie en de zeldzaamheid van zijn vondst, en werd hem verzocht contact op te nemen met Het Natuurhistorisch. De blij verraste vinder was zich bewust van het wetenschappelijk belang van zijn vondst en schonk het makakenkaakje aan het museum. Als dank voor zijn schenking kreeg hij een afgietsel van het fossiel, vakkundig gemaakt door Remi Bakker van Manimal Works.

Het kaakfragment betreft het achterste deel van een rechteronderkaak met daarin de verstandskies (m3); het object is geregistreerd in de collectie onder nummer NMR 9991-0010537. De kies is 11,77 mm lang.

NADER ONDERZOEK

De vondst van een in onze streken tot nu toe slechts uit het Vroeg- en Midden-Pleistoceen bekende aap op de Maasvlakte roept de nodige vragen op. Nooit eerder was een overblijfsel van deze aap in het westen van Nederland gevonden. Wel is de makaak bekend uit de ongeveer 1,6 miljoen jaar oude kleilagen van Tegelen in Limburg (Bernsen, 1931). Ook zijn iets jongere vondsten bekend uit het oosten van Engeland (Singer *et al.*, 1982). Omdat fossielen die op Maasvlakte 2 gevonden worden doorgaans hooguit enige honderdduizenden jaren oud zijn (en meestal veel jonger) zou 'het Nederlandse aapje' hier langer geleefd kunnen hebben dan we tot nu toe wisten. Ook de lichte fossilisatiegraad lijkt daarop te wijzen. Daarom is de ouderdom van de kaak de grote vraag die beantwoord moet zien te worden.

Onlangs is door dr. Matthias Meyer van het Max Planck Institut für evolutionäre Anthropologie in Leipzig een monster genomen om de aanwezigheid van DNA te verifiëren. Ook staat (in de wellicht ijdele hoop dat de kaak jonger dan 50.000 jaar is) een C14-datering in de planning. Aan een vergelijkende wetenschappelijke beschrijving van de vondst wordt gewerkt.

LITERATUUR

Bernsen, J.J.A. (1931) Eine Revision der fossilen Säugetierfauna aus den Tonen von Tegelen. III. *Macacus* cf. *florentinus* Cocchi. *Natuurhistorisch Maandblad 20 (5)*, 67-71.

Singer, R., R.G. Wolff, B.G. Gladfelter, J.J. Wymer (1982) Pleistocene *Macaca* from Hoxne, Suffolk, England. *Folia Primatologica 37 (3-4)*, 141-152.

Hedendaagse berberaap op Gibraltar.

ENGLISH SUMMARY

A fragmentary right mandible containing the third molar of a macaque monkey (*Macaca florentina* or *Macaca sylvanus florentina*) was found on the beach of the so-called Maasvlakte 2, the constructed extension of the Rotterdam harbour. The fragment, which is now in the collection of the Natural History Museum Rotterdam, is possibly from the youngest macaque known so far from the area. In the Netherlands the species is known from the Early Pleistocene Tiglian, and from Great Britain is was reported from the Middle Pleistocene Hoxnian. A study of the mandible is in progress.

KEES MOELIKER
HET NATUURHISTORISCH

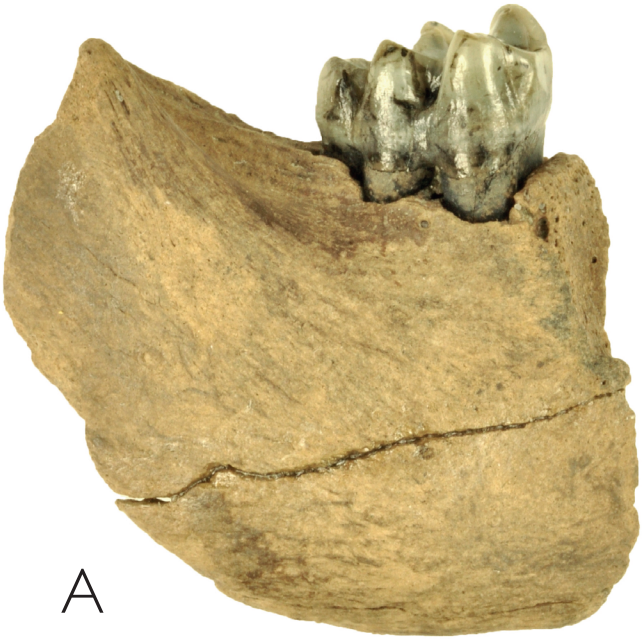

Macaca sylvanus florentina, gevonden op het strand van Maasvlakte 2 door Cock van den Berg; collectie NMR 9991-0010537: A wangzijde; B tongzijde; C bovenaanzicht

AUTEURS
JELLE REUMER
KEES MOELIKER